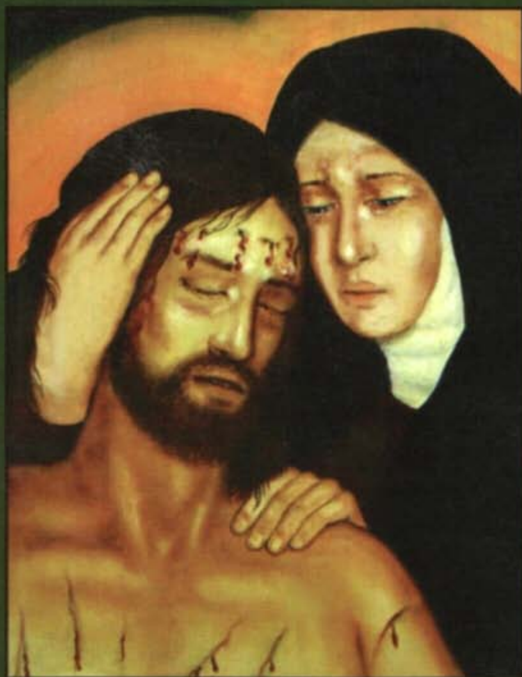
Fulton J. Sheen

DUGA BOLI

HKD SV. JERONIMA

Fulton J. Sheen

DUGA BOLI

Posvećeno

Majci Boli
Kojoj
Sedam Riječi s Križa
Bijahu
Kao sedam duginih boja s neba
Zalog svršetka
Potopa trpljenja
u Slavi Uskrsnuloga Krista
Koji je Svjetlo svijeta

Naslov originala:
Fulton J. Sheen: The Rainbow of Sorrow, 1938.

Nakladnik: HKD SV. JERONIMA
Trg kralja Tomislava 21, ZAGREB
tel. 01 49 22 300

Za nakladnika: Radovan Grgec

Uredio: Marko Zefić

Prijevod: dr. Petar Čale

Lektura: Petar Grgec

Tiskanje dovršeno u ožujku 2003.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 242
264-041.4

SHEEN, Fulton John
Duga boli / Fulton J. <John> Sheen ; <prijevod Petar Čale>. - Zagreb : HKD sv. Jeronima, 2003.

Prijevod djela: The Rainbow of Sorrow

ISBN 953-227-007-8

430310034

Fulton J. Sheen

DUGA BOLI

HKD SV. JERONIMA

TRPLJENJE PRAVEDNIKOVO

"Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine."

Prva riječ s križa

Svijet je pun takvih koji pravedni trpe i bez ikakve svoje krivice podnose udarce nemile sudbine. Kakav bi trebao biti naš odnos prema onima koji ne govore istinu o nama, ocrnjuju naš dobar glas, krnje naš ugled, i prezirom odgovaraju na našu susretljivost?

Odgovor ćemo naći u prvoj riječi s križa: oprosti. Ako je ikada tko imao pravo prosvjedovati protiv nepravde, to je bio On, sama Božanska Pravda; ako je ikada tko s pravom mogao prigovoriti onima koji mu probodoše ruke i noge gvožđem, bio je to naš Gospodin na križu.

Pa ipak, u času kada se drvo okreće protiv njega i postaje križ, kad se željezo okreće protiv njega i postaje čavli, kad se ruže okreću protiv njega i postaju trnje, kad se ljudi okreću protiv njega i postaju krvnici, s njegovih usana čuje se prvi put u povijesti molitva za neprijatelje: "Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine." (Lk 23, 34).

Zamisli se jedan čas nad tim što On nije rekao. On nije rekao: "Ja sam nevin", iako nitko nije imao većega prava to reći. Mnogo puta prije ovoga Velikoga petka i mnogo puta poslije, ljudi su osuđivani na križ, na giljotinu... za zločin kojega nisu nikada počinili; ali nitko od njih nije propustio uzviknuti: "Ja sam nevin!"

Naš Gospodin nije podigao sličnoga prosvjeda, jer bi to značilo lažno predstavljanje, da je čovjek su-

dac Bogu. Kad se dakle naš Gospodin, sama nevinost, uzdržao da ne ističe svoju nedužnost, ni mi, koji nismo bez grijeha, ne smijemo nikada govoriti o svojoj nedužnosti. Takvo što činiti značilo bi krivo pretpostavljati da je čovjek naš sudac, a ne Bog. Našim dušama neće se suditi pred ljudskim sudištem, nego pred prijestoljem Boga ljubavi; i On, "koji vidi u tajnosti, platit će u tajnosti". Naš vječni spas ne ovisi o tome kako nam svijet sudi, nego Bog.

Malo znači ako nas ljudi osuđuju i onda kada imamo pravo, jer istina uvijek nalazi svoje protivnike; zato je Istina sada i prikovana na križ. Jedino nešto znači da na Božjem sudu budemo pronađeni pravedni, jer o tome ovisi naša vječna sreća. Po svoj prilici dva ljudska suda nikad se neće međusobno slagati, jer čovjek vidi samo lice, dok Bog čita u srcima. Mi možemo prevariti ljude, ali Boga nikada.

Još nešto naš Gospodin nije rekao predstavnicima Cezarovim i službenicima hrama, koji su ga poslali na križ, naime: "Vi ste nepravedni." Otac je predao njemu sav sud, pa ipak On neće da sudi čovjeku i da mu kaže: "Ti ćeš platiti za to." Ujedno Bog i čovjek, znao je da dokle god je čovjek živ, ima nade, pa da njegove strpljive patnje prije smrti mogu otkupiti duše mnogih koji sada osuđuju.

Zašto im suditi prije vremena suda? Longin, član rimske vojske, i Josip, član sinedrija, imali su doći u njegov spasonosni zagrljaj još prije nego što će On biti skinut s križa. Tko je ovaj čas grešnik, može u sljedećem času biti svetac.

Jedan razlog za dug život jest pokora. Vrijeme nam nije dano da nagomilavamo blago kojega nećemo

moći ponijeti sa sobom, nego da dadnemo zadovoljštinu za svoje grijehe.

To je razlog što je u paraboli o smokvi, koja kroz tri godine nije rađala pa ju je vlasnik htio posjeći, jer je "zapremala tlo", vinogradar rekao: "Pusti je da još stoji ovu godinu, dok ne okopam oko nje i pognojim je. Možda će onda roditi" (Lk 13, 6.9).

Tako radi Gospodin s bezbožnicima. On im daje još jedan mjesec, još jednu godinu, da bi mogli svoju dušu okopati pokorom i pognojiti samozatajom kako bi je spasili.

Ako dakle Gospodin nije sudio svojim krvnicima prije časa njihova suda, zašto bismo svojim neprijateljima mi, stvarno ipak ništa o njima ne znajući, sudili, čak i kad nam nepravdu nanose? Dok oni žive, zar ne bi baš naše suzdržavanje od suđenja moglo biti pravo sredstvo njihova obraćenja? U svakom slučaju pravo suđenja nije dano nama i svijet može biti zahvalan na tom, jer je Bog milosrdniji sudac od čovjeka. "Ne sudite, i nećete vam biti suđeno" (Mt 7, 1).

Riječ koju je naš Gospodin rekao s križa, bila je: *oprostite*. Oprostite svojim Pilatima, preslabima da brane vašu pravednost; svojim Herodima, odveć sjetilnima da zamijete vašu duhovnost; svojim Judama, koji vrijednim smatraju ono što je izmjerljivo srebrom. "Oprostite im, jer ne znaju što čine".

U toj izreci zbijena je ujedinjena ljubav Oca i Sina, pri čemu se sveta ljubav Božja sukobila s grijehom ljudskim, i ostala neoskvrnuta. Ova je prva riječ oproštenja najjači dokaz apsolutne bezgrešnosti našega Gospodina. Mi ostali na času svoje smrti moramo gledati velik niz svojih grijeha, kako prolaze ispred

naših očiju i pogled na njih tako je strašan da se ne usuđujemo poći pred Boga bez molitve da nam oprosti.

Ali Isus, na času smrti, nije tražio za sebe nikakvo oproštenje, jer On nije imao nikakva grijeha. On je tražio oproštenje za one koji su njega optužili za grijeh. I razlog s kojega je za njih tražio oproštenje, bilo je što ne znaju što čine.

On je ne samo čovjek nego i Bog, to znači: On poznaje sve tajne svakog ljudskog srca. Budući da zna sve, može naći ispriku: "oni ne znaju što čine". Ali mi tako malo poznajemo srca svojih neprijatelja i okolnosti njihovih čina i dobru vjeru primiješanu njihovim zlim djelima, da smo teško sposobni naći za njih ispriku. Ne poznajući njihovih srdaca, manje smo skloni ispričavati. Da bismo mogli suditi drugima, trebali bismo međutim biti i u njima i izvan njih, a to može samo Bog. Mi nismo u stanju proniknuti u svoje bližnje, kao ni oni u nas. Nadalje, suđenje s naše strane bilo bi pogrešno, jer suditi bez ovlaštenja je nepravda. Samo naš Gospodin ima vlast suditi, mi ne.

Ako u posjedu takve vlasti i znajući sve, On ipak nalazi razlog da oprosti, onda mi, koji nemamo nikakve vlasti niti možemo svojim sićušnim razumom proniknuti u srca svojih bližnjih, smijemo i moramo činiti samo jedno, moliti: "Oče, oprosti. ... jer oni ne znaju što čine."

Naš Gospodin upotrijebio je riječ *oprostiti* jer je bio nevin i sve znao, mi je pak trebamo upotrijebiti s drugih razloga. Prvo, jer je Bog nama oprostio veće grijehe. Drugo, jer samo opraštanjem može se mržnja

odstraniti sa svijeta. I treće, jer je naše opraštanje drugima uvjet da i nama bude oprošteno.

Prvo, mi moramo drugima oprostiti jer je i Bog nama oprostio. Ni jedna nepravda koju je ikada koje ljudsko biće nama nanijelo, ne da se usporediti s nepravdom koju mi Bogu nanosimo svojim grijesima. Tu misao naš Gospodin iznosi u paraboli o nemilosrdnom sluzi (Mt 18, 21 - 35), kojemu je gospodar oprostio dug od deset tisuća talenata, a on je odmah potom izišao i stao daviti drugoga slugu, koji je njemu dugovao samo sto denara.

Dug što ga je gospodar oprostio sluzi bio je 1250000 puta veći od duga što ga je ovome dugovao njegov kolega. U tom velikom nerazmjeru pokazano je koliko su ljudski grijesi prema Bogu veći od grijehâ jednog čovjeka prema drugome. Mi moramo oprostiti svojim neprijateljima jer je i Bog, prema kome smo mi postupali kao prema neprijatelju, oprostio nama daleko više.

I ako mi ne opraštamo svojim neprijateljima njihovih grijeha, to je vrlo vjerojatno stoga što nismo nikada uvidjeli koliko mi dugujemo Bogu. U tom je tajna što su mnogi ljudi u našem modernom svijetu toliko nepomirljivi i ogorčeni: oni neće da misle o tome kako su i oni vrijeđali Boga, pa nikad i ne pomišljaju da i za sebe trebaju oproštenje.

Oni misle da im ne treba nikakvo praštanje, pa ga zato nisu voljni nikome drugome priuštiti. Čovjek koji nije svjestan svoje krivice pred Bogom, sklon je biti u najvećem stupnju nepomirljiv prema drugima, kao što je i David bio u vrijeme svoga najgorega grijeha.

Naša osuđivanja često su pokrivač za našu vlastitu slabost: mi prikrivamo svoju golotinju plaštem kriticizma; vidimo trun u oku brata svoga, ali nikad ne vidimo brvna u vlastitom oku. Mi nosimo sve pogreške svoga bližnjega u torbi ispred sebe, a svoje u torbi iza sebe.

Najokrutnijim gospodarom jest onaj čovjek koji nije nikada naučio slušati, a najstrožim sucem onaj koji nikada ne ispituje vlastitu savjest. Čovjek svjestan da i sam treba odrješenje, vrlo je sklon i prema drugima biti blag. Takav je bio Pavao, koji pišući Titu, nalazi razloga da bude milosrdan prema ljudima: "Jer i mi smo bili nekada ludi, nepokorni, lutajući, služeći različitim željama i slastima, živeći u pakosti i zavisti, mrski, mrzeći jedan drugoga" (Titu 3, 3).

Baš zaboravljanje vlastitih grijeha čini modernu mržnju tako dubokom i jetkom. Ljudi dave svoga bližnjega radi jednoga denara, jer zaboravljaju da je Bog njima oprostio dug od deset tisuća talenata. Neka se samo sjete kako je Bog bio dobar prema njima, pa će i oni početi bivati dobri prema drugima.

Drugi razlog da oprostimo onima koji su uzrok što na pravdi trpimo jest što će se, ako ne oprostimo, mržnja umnožavati, dok ne prekrije cijeli svijet.

Mržnja je izvanredno plodna; ona se širi s nepojmljivom brzinom.

Kako se sva ta mržnja može zaustaviti ako jedan čovjek udara drugoga po obrazu?!

Tu postoji samo jedan način, okrenuti drugi obraz, što znači: "Ja opraštam; ja se odričem mržnje."

Ako ja mrzim tebe, pridodajem svoj dio ukupnom zbiru mržnje.

A ja to odbijam. Ja hoću ubiti tvoju mržnju, protjerati je sa zemlje. Ja hoću Tebe ljubiti.

Na taj je način Stjepan nadvladao mržnju onih koji su ga ubijali; naime moleći: "Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh" (Dj 7, 59).

On je zapravo ponavljao prvu riječ s križa.

I ta molitva opraštanja pridobila je srce mladog Savla, koji je stajao u blizini držeći haljine onih koji su kamenovali Stjepana, i pristajući na njegovo ubojstvo. Da je Stjepan prokleo Savla, po svoj prilici ovaj ne bi bio nikada "postao sv. Pavao". Koliki bi to bio gubitak! Ali mržnja je izgubila bitku jer je Stjepan oprostio. U naše dane ljubav još odnosi pobjede nad mržnjom. Kada su meksički revolucionari strijeljali oca Proa, on se okrenuo i rekao im: "Ja vam opraštam; kleknite i ja ću vas blagosloviti". I svaki je vojnik u vatrenom stroju pao na koljena, da primi blagoslov.

Bio je to uistinu divan prizor, gledati kako čovjek oprašta onima koji se spremaju ubiti ga! Samo kapetan nije htio kleknuti, i baš je on učinio veliku uslugu ocu Prou - prosvirao mu je srce i tako ga uveo u društvo Stjepana, mučenika Božje Crkve.

Konačno, mi moramo oprostiti drugima jer samo pod tim uvjetom bit će i nama oprošteni naši grijesi. I doista, Bogu je gotovo moralno nemoguće da nam oprosti, ako mi sa svoje strane ne oprostimo. Zar nije On rekao: "Blaženi milosrdni, jer će oni postići milosrđe" (Mt 5, 7). "Opraštajte, i bit će vam oprošteno. Dajte, i dat će vam se ... Jer će vam se odmjeriti mjerom kojom mjerite" (Lk 6, 37 - 38).

Tom se zakonu ne da izbjeći. Ako ne posijemo, nećemo požeti; ako mi ne iskažemo milosrđe svome

bližnjemu, Bog će nama uskratiti svoje milosrđe. Kao što je u paraboli gospodar poništio oproštenje dano sluzi, jer je on odbio iskazati manju milost svome drugu, "tako će i Otac moj nebeski postupati s vama, ako svak od vas ne oprosti od srca bratu svojemu".

Ako je posuda napunjena solju, ona ne može biti napunjena pijeskom, također, ako su naša srca puna mržnje, kako ih Bog može napuniti svojom ljubavlju? To je posve jednostavna stvar. Ne može biti i neće biti milosrđa prema nama ako sami nismo milosrdni. Pravi znak kršćanina nije koliko on ljubi svoje prijatelje, nego neprijatelje.

Božja je zapovijed jasna: "Ljubite neprijatelje svoje; činite dobro onima koji vas mrze; i molite za one koji vas progone i kleveću, da možete biti djeca Oca svojega nebeskoga, koji pušta da sunce njegovo izlazi nad dobrima i zlima i daje da kiši pravednima i grešnicima."

"Jer ako ljubite samo one koji vas ljube, kakvu ćete plaću imati? Ne čine li to i carinici? I, ako pozdravljate samo prijatelje svoje, što osobito činite? Ne čine li to i neznabošci (Mt 5, 44 . 47).

Oprostiti dakle! Oprostiti čak sedamdeset puta sedam puta! Smekšaj smrtni jastuk svojim neprijateljima opraštajući im njihove male grijehe protiv sebe, da bi mogli i tebi biti oprošteni tvoji veliki grijesi protiv Boga. Oprosti onima koji te mrze, da bi i tebi bili oprošteni tvoji prekršaji. Današnji svijet tako je pun mržnje!

Naraštaj stisnutih pesti množi se poput Kainova naraštaja. Borba za opstanak pretvorila se u opstanak za borbu. Ima i takvih koji govore o miru samo zato

da bi svijet pričekao dok oni ne budu dovoljno jaki za rat.

Dragi Bože, što možemo mi, Tvoji sljedbenici, učiniti da donesemo mir svijetu? Kako možemo spriječiti da brat ustaje na brata i stalež na stalež zasjenjujući i samo nebo križevima, kojima su načičkane Kalvarije? Prva riječ s križa daje odgovor: mi moramo u tijelu svakoga čovjeka koji mrzi, vidjeti dušu koja je stvorena za ljubav. Ako nas brzo uvrijedi njihova mržnja, to je stoga što smo zaboravili ili svrhu njihovih duša ili svoje grijehe. Otpusti nama naše grijehe, kao što i mi otpuštamo onima koji griješe protiv nas. Oprosti nam što smo se ikada dali uvrijediti, da bismo tako i mi mogli među svojim krvnicima naći i nekog poput Longina, koji je bio zaboravio da u jednom srcu postoji ljubav, dok ga nije kopljem otvorio.

PATNJA

"Još danas bit ćeš sa mnom u raju."

Druga riječ s križa

Prva riječ s križa kaže nam kako se moramo odnositi prema nepravednom trpljenju, a druga kakav mora biti naš stav prema boli (patnji). Postoje dva načina kako se može na tu stvar gledati: prvi je da se ne uočava svrha, a drugi da se i svrha ima pred očima.

Prvim načinom gleda se na patnju kao na kakvu neprozirnu stvar, npr. kameni zid; drugim, kao na transparentnu stvar, npr. prozorsko okno. Kako ćemo reagirati na patnju, zavisi potpuno od naše životne filozofije. Kao što je pjesnik napisao: "Dva su čovjeka gledala kroz tamničke rešetke; jedan je vidio blato, drugi zvijezde." Pa tako ima ljudi koji će gledajući ružu reći: "Zar nije šteta što na ovoj ruži ima trnja?", dok će drugi reći: "Nije li utješno što na ovom trnju postoji ruža?" Ta dva različita načina odrazila su se na onoj dvojici razbojnika koji su bili razapeti s obje strane našega Gospodina. Razbojnik s desne strane slika je onih za koje patnja ima svoj smisao; razbojnik s lijeve strane simbol je neposvećene patnje.

Promatrajte ponajprije razbojnika s lijeve strane. On nije ništa više trpio negoli razbojnik s desne, ali je svoje razapinjanje počeo i završio sa psovkom. Nikada, ma ni samo za jedan čas, nije on povezao svoje patnje s Čovjekom na srednjem križu. Molitva oproštenja našega Gospodina nije njemu značila ništa više no let jedne ptice.

On nije u svojoj patnji vidio više smisla nego što ga vidi muha u prozorskom oknu, koje ispunja ljudski stan Božjom toplinom i sunčanim svjetlom. Kako nije bio u stanju da je produhovi i pretvori u hranu svojoj duši, patnja se okrenula protiv njega, kao što se strana supstancija uzeta u želudac okreće protiv njega te ga inficira i truje cijeli organizam.

Uslijed toga je on postao ogorčen, njegova su usta postala kao krater mržnje, pa je psovao samoga Gospodina, koji ga je mogao uvesti u mir i raj.

Svijet je danas pun takvih, koji poput lijevog razbojnika ne vide nikakav smisao patnje. Ne znajući ništa o otkupljenju što ga je izvršio naš Gospodin, oni nisu u stanju da patnji nađu odgovarajuće mjesto; ona postaje kriva zakrpa na ludom sagu života. Život za njih postaje tako smućen, da "za njihovom zaluđenom mladošću slijedi pomućena muževna dob".

Budući da nisu nikada mislili kako je Bog nešto više nego pusto ime, oni nisu sada u mogućnosti da snažne životne realnosti uklope u njegov božanski plan. To je razlog što toliki prestavši vjerovati u Boga postaju cinici koji ne samo da ubijaju sami sebe nego, u izvjesnom smislu, i ljepotu cvijeća, i lica djece, za koje neće da žive.

Pouka lijevoga razbojnika jasna je: patnja sama po sebi ne čini nas boljima; ona je vrlo prikladna da nas učini gorima. Nikada ni jedan čovjek nije postao boljim samo stoga što ga je uho boljelo. Neproduhovljena patnja ne poboljšava čovjeka; ona ga degenerira. Lijevi razbojnik nije ništa bolji zbog svoga pribijanja na križ; to ga prži, pali i kalja njegovu dušu.

Ne hoteći misliti o patnji u odnosu na išta drugo, on konačno misli samo na sebe i tko bi ga skinuo s križa. Tako prolaze oni koji su izgubili vjeru u Boga. Za njih Gospodin na križu znači samo jedan događaj u povijesti rimskoga carstva; on nije njima vjesnik nade ili dokaz ljubavi.

Oni ne bi mogli u svojim rukama držati neko oruđe ni pet minuta a da ne otkriju čemu služi, a ovamo provode cijeli život nikada ne istražujući njegovu svrhu. Budući da život za njih nema smisla, patnja ih ispunja gorčinom, truje, i konačno se pred njihovim očima zatvaraju velika vrata životnih zgoda te poput lijevoga razbojnika oni odlaze bez blagoslova.

Sad gledajte desnoga razbojnika - simbol onih za koje patnja ima smisla. U početku on toga nije razumio, pa je zajedno s lijevim razbojnikom psovao. Ali upravo kao što katkada bljesak munje osvijetli stazu koju smo izgubili, Spasitelj je, opraštajući svojim krvnicima, osvijetlio tome razbojniku stazu milosrđa.

On je stao uviđati: kad patnja ne bi imala smisla, Isus je ne bi bio prigrlio. Kad križ ne bi imao značenja, Isus se ne bi bio popeo na nj. Sigurno On, koji je tvrdio da je Bog, ne bi nikad bio izabrao znak sramote kad se on ne bi mogao pretvoriti i promijeniti u sveti znak.

Taj razbojnik počeo je shvaćati značenje patnje; za sada je ona značila barem prigodu da čovjek čini pokoru za svoj zločinački život. I u času kad ga je to svjetlo obasjalo, on je stao koriti lijevoga razbojnika: "Zar se ne bojiš Boga, kad i sam trpiš jednaku kaznu? Mi dakako s pravom trpimo, jer primamo pravednu kaznu za svoja djela, a ovaj nije ništa zlo učinio" (Lk 23, 40 - 41).

Sada je on spoznao da patnja vrši na njegovoj duši ono što vatra na zlatu: pali nečistoću. Ili nešto slično onomu što temperatura čini u bolesti: ubija klice. Patnja je skinula mrenu s njegovih očiju i okrećući se prema križu u sredini, on nije više na njemu vidio raspetoga čovjeka, nego nebeskoga kralja.

Zacijelo, onaj koji je u stanju moliti oproštenje svojim ubojicama, neće odbaciti jednoga razbojnika: "Gospodine, spomeni me se kada dođeš u svoje kraljevstvo." Tako velika vjera bila je nagrađena: "Zaista, kažem ti: još danas ćeš biti sa mnom u raju" (Lk 23, 42 - 43).

Patnja u sebi nije nepodnosiva; neshvaćanje njezina smisla, to je nepodnosivo. Da ovaj razbojnik nije shvatio smisao patnje, on ne bi bio spasio svoju dušu. Patnja može našoj duši biti smrt ili život. Sve ovisi o tome povezujemo li je s onim koji "mjesto određene sebi radosti podnese križ". Jedna od najvećih tragedija u svijetu jest upropaštena patnja. Patnja bez odnosa prema križu nalik je na nepotpisani ček - bez vrijednosti, ali kad je potpišemo znakom Spasitelja na križu, ona zadobiva neizmjernu vrijednost.

Bolesna sljepoočica, koja nikada ne kuca složno s Glavom trnjem okrunjenom, ili bolest ruke nepodnošena strpljivo u zajednici s Rukom na križ pribijenom, to je čisti gubitak. Svijet je tom patnjom postao gori, a mogao je postati znatno bolji.

Svi bolesnici na bolesničkim krevetima diljem svijeta jesu dakle Gospodinu ili s lijeve ili s desne strane, ovisno o tome traže li, poput lijevoga razbojnika, da budu skinuti s križa, ili, poput desnoga, da budu na križ podignuti.

Ne čini toliko svijet misterioznim to što ljudi trpe, nego koliko gube kad trpe. Čini se da oni zaboravljaju kako su čak i kao djeca u svojim igrama postavljali sebi različite zapreke, da bi imali što nadvladati.

Pa zašto onda kad odrastu do muževne dobi, ne bi za njih bilo nagrada koje se dobivaju naporom i borbom? Zar se ljudski duh ne može dizati protivštinama, kao što se ptica diže svladavajući otpor vjetra? Zar borbena riba ne pliva uz vodu? Zar se ne mora alabastrena posuda razbiti da se kuća napuni mirisom? Zar dlijeto ne mora rezati mramor da se napravi kip? Ne mora li sjeme padnuvši na zemlju umrijeti prije nego što isklije na novi život? Ne moraju li male rijeke žuriti prema oceanu da izbjegnu samodopadnu ustajalost? Ne mora li se grožđe zgnječiti da se dobije vino za piće, i pšenica samljeti da se dobije kruh za jelo?

Pa zašto onda patnja ne bi mogla postati otkupljenjem? Zašto se pod alkemijom božanske ljubavi ne bi križevi mogli pretvoriti u raspela? Zašto se kazne ne bi mogle smatrati pokorama? Zašto se ne bismo mogli poslužiti križem da postanemo Bogu slični? Mi Mu ne možemo postati slični u moći, ni u znanju; postoji samo jedan način da mu budemo slični: u načinu podnošenja svoje muke i križa - s ljubavlju. “Od ove ljubavi nema nitko veće, da tko život svoj položi za prijatelje svoje.” Ljubav čini patnju podnosivom.

Dokle god osjećamo da ona koristi drugomu, pa i našoj duši povećanjem slave Božje, lakše ju je podnositi. Majka bdije uz postelju svoga bolesnoga djeteta. Svijet to naziva “patnjom”, ali ona to zove ljubavlju.

Nekom malom djetetu majka je bila zabranila da hoda po drvenoj ogradi. Dijete nije poslušalo, pa je palo, ostalo sakato i nije nikad više moglo hodati. Kad mu je saopćena njegova nesreća, ono je reklo majci: "Znam da više neću moći hodati; znam da je to zbog moje vlastite krivnje; ali ako ćeš me ti i nadalje ljubiti, moći ću sve podnijeti." Tako je i s našim patnjama.

Ako smo sigurni da nas Bog i dalje ljubi i brine se za nas, nalazit ćemo veselje čak i u nastavljanju njegova otkupiteljskoga djela - postajući sami otkupitelji s malim "o", dok je On Otkupitelj s velikim "O". Tada će nam postati jasnom razlika između patnje i žrtve. Patnja je žrtva bez ljubavi. Žrtva je patnja s ljubavlju.

Kad to shvatimo, imat ćemo odgovor za one koji misle da nas je Bog trebao pustiti da griješimo bez patnje:

Vapaj od zemnih tjeskoba dopro je do Boga:
Gospodine, oduzmi našu muku -
Sjenu, koja zamračuje svijet, Ti si napravio,
Lanac, koji tvrdo steže i guši srce,
Breme, što sapinje krila,
Koja bi se htjela u vis dići.
Gospodine, oduzmi patnju svijetu, što ga Ti stvori,
Da Te on što više ljubi.

Tada odgovori Gospodin svijetu, što ga stvori:
"Zar treba da oduzmem patnju?
I s njom, patnjom ojačanoj duši
Snagu da izdrži?
Uzvišen Treba li da oduzmem samilost,
koja povezuje srca,
I uzvišenu žrtvu?
Hoćete li da izgubite sve svoje junake,
Koji vatrom isijana čela k nebu dižu?
Zar da oduzmem ljubav, koja otkup plaća
I veseli se nad gubitkom?
Možete li pregorjeti živote koji bi se
Popeli do mene,
Krista na njegovu križu?"
("God and Pain", George Stewart).

I sada ova zadnja pouka. Vi i ja često molimo od Boga različite milosti, kojih nikada ne dobivamo. Mi možemo zamisliti razbojnika s desne strane kako se tokom svoga života moli Bogu za mnoge darove, posebno za bogatstvo, koje mu po svoj prilici nije bilo podareno. S druge strane, iako Bog uvijek ne uslišava naše materijalne molbe, jednu nam uvijek uslišava. Ima jedna milost za koju vi i ja možemo moliti Boga još ovaj čas, ako imamo hrabrosti za to, i ta će nam milost biti udijeljena prije nego što dan mine. Ta molitva, koju Bog nikada nije odbijao niti će ikad odbiti, jest molitva za trpljenje. Molite Ga da vam pošalje križ i dobit ćete ga!

Ali zašto On ne odgovara uvijek na naše molitve za povećanje plaće, za veće narudžbe, za više novca? Zašto nije razbojniku s lijeve strane uslišao molbu da bude skinut s križa, i zašto je razbojniku s desne strane uslišao molbu da mu oprosti grijehe?

Jer nas materijalna dobra udaljuju od Njega, a križ uvijek približuje njemu. Bog ne želi da pripadamo svijetu, nego njemu, jer je On umro za nas.

TRPLJENJE NEDUŽNIH

"Ženo, evo Ti sina! (Sine) Evo ti majke!"

Treća riječ s križa

Zašto nedužni trpe? Mi nemamo ovdje u vidu nedužne koji su nehotice navalili na sebe trpljenje, nego u prvom redu one dobre duše koje traže trpljenje i ne smiruju se dok ne nađu križ. Drugim riječima, zašto bi postojali karmelićani, siromašne klarise, trapisti, male sestre siromahâ i tucet pokorničkih redova u Crkvi, koji drugo ne rade nego se žrtvuju i trpe za ljudske grijehe?

Sigurno ne zato što bi trpljenje nužno bilo skopčano s osobnim grijehom. Naš Gospodin nam je to kazao kad je onima koji su ga pitali, o slijepcu od rođenja: "Tko je sagriješio, on ili njegovi roditelji...?" odgovorio: "Ni on, ni njegovi roditelji."

Da nađemo odgovor, moramo poći ne samo do trpljenja nevinih ljudi, nego same Nevinosti. U ovoj TREĆOJ RIJEČI naša je pažnja usmjerena na dvije najbezgrešnije osobe koje su ikada stupale našom grešnom zemljom: na Isusa i Mariju.

Sam je Isus bio bezgrešan po naravi, jer je On presveti Sin Božji. Marija je bezgrešna po milosti, jer je Ona "jedinstveni ponos naše okaljane naravi". Pa ipak najviše trpe. Zašto je On trpio, koji je svojom božanskom moći mogao izbjeći križu? Zašto je trpjela Ona, koja je mogla sebe izuzeti zbog svoje kreposti, ili ju je mogao izuzeti njezin božanski Sin?

Ljubav je ključ za ovu tajnu. Ljubav po samoj svojoj naravi nije sebična, nego velikodušna. Ona ne traži

vlastito dobro, nego dobro drugih. Mjera ljubavi nije zadovoljstvo što ga ona daje - to je način kako svijet o njoj sudi - nego radost i mir što ih može drugima pribaviti.

Ona ne računa vino što ga pije, nego vino što ga služi. Ljubav nije kružnica opisana sama sobom; ona je križ s rukama koje grle cijeli svijet. Ona teži ne tomu da sama ima, nego da nju imaju, ne da njoj nešto pripada, nego da ona drugima pripada.

Ljubav je dakle po svojoj naravi socijalna. Njezina je najveća sreća da opaše svoje bokove i služi na gozbi života. Njezina je najveća nesreća ako joj se uskrati radost da se može žrtvovati za druge. Zato naočigled patnje ljubav nastoji rasteretiti patnika i preuzeti njegovu patnju na sebe, a u slučaju grijeha gleda pružiti zadovoljštinu za grešnikovu nepravdu.

Zar majke ne žele, iz ljubavi, preuzeti na se bol od rana svoje djece? Ne preuzimaju li očevi, iz ljubavi, dugove svojih nastranih sinova, da poprave njihove ludosti?

Što sve to znači, ako ne altruizam? U stvari ljubav je tako socijalna da bi odbacila oslobođenje od patnje ako bi bilo samo za nju. Ljubav odbija prihvatiti individualno spasenje; ona se nikad ne sagiba nad čovjekom, kao zdrav nad bolesnim, nego ulazi u njega, da preuzme samu njegovu bolest.

Ona odbija da njezine oči ostanu jasne kad su druge ovlažene suzama; ona ne može biti sretna dok svi drugi nisu sretni ili dok se pravdi ne udovolji; njoj je mrsko da bude izdvojena i da stoji po strani kad drugi nose terete i kad gladuju. Ona s prezirom odbacuje izbjegavanje mučnoga osjećaja nad tuđim nevoljama, te im se podaje, kao da su njezine.

Ovo nije teško shvatiti. Biste li vi željeli biti jedina osoba na svijetu koja ima oči da vidi? Biste li željeli biti jedini koji može hodati, a da je sav ostali svijet hrom? Biste li, ako ljubite svoju obitelj, stajali na doku i mirno gledali kako se svi oni utapaju pred vašim očima?

A ako ne, zašto ne? Jednostavno zato što ih ljubite, što se osjećate s njima tako sjedinjeni da njihova bol para i vaše srce.

Primijenite to sada na našega Gospodina i njegovu blaženu majku. Tu je ljubav na svom vrhuncu, a nevinost u najvećem sjaju.

Mogu li oni biti ravnodušni prema nečemu što je veće zlo od patnje, prema grijehu? Mogu li gledati kako ljudski rod nosi križ na Kalvariju smrti, a sami ne htjeti imati udjela u podnošenju njegove težine? Mogu li oni biti ravnodušni prema sudbini ljubavi, ako su sami Ljubav? Ako ljubav znači izjednačavanje i simpatiju s ljubljenom osobom, zašto Bog ne bi mogao toliko ljubiti svijet da mu pošalje svoga jedinorođenoga Sina da ga otkupi? I ako je taj Božji Sin toliko ljubio svijet da je umro za nj, zašto ne bi Majka Utjelovljene Ljubavi imala udjela u tom otkupljenju? Ako se ljudska ljubav poistovjećuje s patnjom ljubljene osobe, zašto ne bi Božanska Ljubav trpjela kad dođe u dodir s ljudskim grijehom? Ako majke trpe u svojoj djeci, ako muž osjeća jade svoje žene, ako prijatelji dijele tjeskobu križa sa svojim prijateljima, zašto ne bi Isus i Marija trpjeli u čovječanstvu, koje ljube?

Ako biste vi htjeli umrijeti za svoju obitelj, zašto ne bi On umro za ljudski rod, kojemu je glava? I ako

je bol to silnija što je ljubav veća, zašto se ta ljubav ne bi dala razapeti?

Ako se takne jedan osjetni živac, on prenosi bol u mozak; a budući da je naš Gospodin glava patničkoga čovječanstva, On je osjećao svaki grijeh svakoga čovjeka kao svoj. Eto, zbog toga je križ bio neizbježan.

Ne bi nas mogao ljubiti savršeno da nije umro za nas. Ni njegova Majka ne bi njega ljubila potpuno da nije s njim dijelila tu smrt. To je razlog radi kojega je On svoj život dao za nas, a njezino srce bilo slomljeno za nas; zbog toga je On Otkupitelj.

Da potpunije objavi kako je križ nastao iz dodira ljubavi s grijehom, naš je Gospodin rekao svoju TREĆU RIJEČ svojoj Majci: "Ženo, evo Ti sina!" On nju nije nazvao "majkom", nego "ženom"; osim kad je u sljedećem času, obraćajući se Ivanu, dodao: "(Sine) Evo ti Majke."

Izraz "žena" označavao je širi odnos prema cijelom čovječanstvu nego što ga izražava riječ "majka". To je značilo da Ona nije samo njegova majka, nego svih ljudi, kao što je On bio Spasitelj svih ljudi. Ona će sada imati mnogo djece - ne po tijelu, nego po duhu. Isus je bio njezin prvorođenac po tijelu u radosti; Ivan njezin drugorođenac po duhu u boli; a mi smo njezini bilijuntorođenci.

Ako je Ona ljubila onoga koji je umro za sve ljude, onda mora ljubiti one za koje je On umro. To je bila njegova jasna i bjelodana namjera. Ljubav prema bližnjemu nerazdruživa je od ljubavi prema Bogu. Njegova ljubav nema granica; On je umro za svakoga čovjeka. Onda ni njezina ljubav ne smije imati nikakvih granica.

Ona ne smije biti samo nesebična, nego mora biti čak i socijalna. Ona mora biti majka svakomu čovjeku. Majka veoma ljubi svoju djecu, a Isus svojoj sada govori da je i Ivan njezin sin, a Ivan je simbol svih nas.

Otac nije poštedio svoga Sina, pa ni Sin nije poštedio svoje Majke jer ljubav ne poznaje nikakvih granica. Isus je imao osjećaj odgovornosti za svaku dušu u svijetu; i Marija, nadahnuta njegovom ljubavlju, imala je odgovarajući osjećaj odgovornosti. Ako je On imao biti Otkupitelj zalutale djece, Ona mora biti njihova majka.

Osvjetljuje li to imalo naš problem? Zašto nevine, čiste, dobre duše ostavljaju svijet i njegove radosti, uživaju u postovima, prihvaćaju križ i podaju se neprestanom molenju? Odgovor je: jer ljube. "Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko život svoj položi za neprijatelje svoje."

One toliko ljube svijet da ga žele spasiti, i znaju da nema drugoga načina za to nego da umru za njega. Mnogi od nas tako ljube svijet u kojem živimo i od kojega smo, ali na koncu ne čine ništa za nj. Krivo doista imaju oni koji misle da one nedužne žrtve mrze svijet.

Čim svijet čuje za jednu lijepu mladu ženu, ili za jednog čestita mlada čovjeka, da stupaju u samostan, pita se: "Zašto su napustili svijet?" Oni su ostavili svijet ne što bi ga mrzili, nego jer ga ljube. Oni ljube svojom ljudskom dušom svijet toliko da žele za nj učiniti sve što mogu; i oni ne mogu za nj ništa bolje učiniti nego moliti da bi duše jednoga dana našle put natrag k Bogu.

Naš Gospodin nije mrzio svijeta; svijet je mrzio njega. A On je ljubio svijet. Pa ni oni ne mrze svijeta; oni su u ljubavi s njime i sa svakim u njemu. Oni toliko ljube grešnike u njemu da daju zadovoljštinu za njihove grijehe; oni toliko ljube bezbožnike u njemu da su voljni odreći se utjehe božanske prisutnosti kako bi ateisti osjećali manje nespokojstva u tami.

Oni su toliki ljubitelji svijeta te se može reći da su s njim organski povezani. Oni znaju da među stvarima i dušama postoje takvi međuodnosi da se dobro što ga jedan čini odražuje na milijunima, upravo onako kao što je deset pravednika moglo spasiti Sodomu i Gomoru. Kad se kamen baci u more, proizvede krug, koji se sve više širi i postaje veći, dok ne dopre i do najudaljenije obale; čegrtaljka, što padne s dječje kolijevke, širi eterske valove čak do najudaljenije zvijezde; opeče se prst i cijelo tijelo osjeća bol.

Svemir je dakle organska tvorevina; pa je to i ljudski rod. Svi smo pozvani da budemo članovi jedne velike obitelji.

Bog je naš Otac, koji je poslao svoga Sina na svijet da bude naš Brat, i On je s križa tražio od Marije da bude naša Majka. Pa ako je moguće kod ljudskog tijela nakalemiti kožu s jednoga uda na drugi, zašto se ne bi mogla i molitva nakalemiti?

Ako se može izvršiti transfuzija krvi, zašto se ne bi mogla izvršiti i transfuzija žrtve? Zašto da ne može nevini zadovoljiti za grešnoga?

Zašto da ne mogu stvarni ljubitelji duša, koji ne žele biti pošteđeni patnja, učiniti za svijet isto ono što je Isus učinio na križu, a Marija pod križem? Odgovor na to pitanje napunio je samostane.

Nitko na zemlji ne može izmjeriti dobro što ga svijetu čine ti ljubitelji Božji. Koliko su puta oni zaustavili pravednu srdžbu Božju! Koliko su grešnika doveli do ispovjedaonice! Koliko su ih na smrtnoj postelji obratili! Koliko su progona spriječili!

Mi toga ne znamo, a oni ne žele znati, dokle god ljubav pobjeđuje mržnju. Ne budimo stoga ludi, pa da pitamo: Pa što dobra čine oni svijetu? Mogli bismo isto tako pitati: Pa što je dobra križ učinio?

Napokon, samo nevini može shvatiti što je grijeh. Nitko prije našega Gospodina nije nikad pomišljao da dadne svoj život za spas grešnika, jer nitko nije bio dovoljno bezgrešan da upozna strahote grijeha.

Mi, koji redovito griješimo, priviknemo se na grijeh, kao što dugogodišnji gubavac više ne može pravilno procijeniti strahotu svoje bolesti.

Grijeh je izgubio svoju strahotu; mi nikada ne pomišljamo da ga dovedemo u vezu s križem; mi nikad ne primjećujemo njegova odraza na ljudskom rodu.

Grijeh je neman strašna lica,
Dosta ga je vidjeti pa da se zamrzi;
Ali viđena često, privikav se njegovu licu,
Najprije ga trpimo, onda sažaljujemo,
konačno grlimo.
(A. Pope).

Najbolji način da se upozna grijeh, jest ne griješiti. A Isus i Marija bili su potpuno bez grijeha, On po naravi, Ona po milosti; zato su mogli shvatiti i upoznati strahotu grijeha.

Budući da nikada s njim nisu pravili kompromisa, nije trebalo ni sada da ga čine. To je bilo nešto tako

strašno da se nisu plašili ničega pa ni smrti na križu, samo da mu izbjegnu ili da za nj zadovolje.

Ali uslijed neobična paradoksa, nevinost, premda mrzi grijeh jer samo ona spoznaje njegovu težinu, ipak ljubi grešnika. Isus je ljubio Petra, koji je triput posrnuo, a Marija je obraćenu prostitutku odabrala za svoju družicu u podnožju križa.

Što li su morali govoriti ogovaratelji o tom prijateljstvu, promatrajući Mariju i Magdalenu kako se penju i silaze Kalvarijom! Ali se Marija na sve to nije obazirala, da bismo se u budućoj generaciji vi i ja mogli u nju pouzdati kao u "Utočište grešnika". Nimalo se dakle nemojmo plašiti da Ona, budući neokaljana, neće moći razumjeti našu grešnu bijedu, jer ako je tada imala Magdalenu za družicu zašto ne bi sada mogla imati nas?

Draga Neokaljana Majko, rijetko su u povijesti nevini trpjeli toliko kao danas. Nebrojene Marije i Ivani stoje pod križem, s jedinom krivnjom što ljube Raspetoga na križu. Ako nema otpuštenja grijeha bez prolijevanja krvi, daj da ove nevine žrtve širom svijeta budu otkupljenje za one koji mrze. Mi ne molimo da mrzitelji propadnu, nego da se patnjama pravednikâ spase.

Ti si nevina trpjela jer si nas ljubila u zajednici sa svojim božanskim Sinom. Tako smo naučili da samo oni koji prestanu ljubiti, bježe od križa. Nevini koji danas trpe, nisu djeca iz Betlehema, nego odrasla djeca betlehemskog Boga - muževi i žene koji danas spašavaju Crkvu, kao što su nekoć betlehemska djeca spasila Isusa.

Budi Ti njihova utjeha, njihova radost, njihova Majka, o Nevina ženo koja spajaš ljudske sinove sa Sinom Božjim u jedinstvu Oca i Svetoga Duha po sve vijeke. Amen.

BOG I DUŠA

"Bože moj! Bože moj! Zašto si me ostavio?"

Četvrta riječ s križa

Prve se tri riječi na križu odnose na tjelesnu patnju; ova četvrta - na moralnu, na grijeh. Tjelesno trpljenje jest bol; moralno trpljenje - zlo ili grijeh.

Današnji svijet uzima grijeh olako, smatrajući ga često ostatkom prošlosti, koja nije poznavala evoluciju i psihoanalizu. Baš protivno je istina: što više znamo o smrti i njezinim uzrocima, to više znamo o grijehu, jer, riječima Svetog pisma, "plaća grijeha jest smrt".

Poistovjećeni su smrt i grijeh. I s pravom: smrt u fizičkom redu odgovara grijehu u moralnom redu. Smrt u fizičkom redu jest po pravilu gospodstvo nižega reda nad višim.

Npr. životinje i ljudi općenito umiru polaganom oksidacijom i izgaranjem organizma. U tom času, kad oksidacija kemijskog reda zagospodari nad biološkim redom, nastupa pojava nazvana smrt.

Čovjek nema samo tijelo, nego i dušu. I upravo u tom času, kada niži zakon sebičnosti zagospodari višim zakonom ljubavi, kada tijelo zagospodari dušom, kada ljubav prema zemlji prevlada nad ljubavlju prema Bogu, nastupa poremećaj nužnoga poretka, i to vladanje nižega poretka nad višim nazivamo grijehom.

I u smrti i u grijehu posrijedi je oduzimanje života, ljudskog u prvom slučaju, božanskog u drugom. Zato sv. Pavao naziva grijeh raspinjanjem ili ubijanjem bo-

žanskoga života u nama: "Sami nanovo razapinju i ruže Sina Božjega" (Hebr 6, 6).

Ako je grijeh oduzimanje božanskoga života, onda se nigdje nije tako jasno pokazao kao na Kalvariji, gdje je grešno čovječanstvo razapelo Sina Božjega u tijelu. Tu grijeh dolazi u žarište. Očituje se u svojoj biti: oduzimanje božanskog života.

Moralno zlo dostiže vrhunac oduzimajući život Čovjeku Boli, jer ako je svijet sposoban ubiti Boga, onda je čovjek u stanju učiniti sve.

Što bi god drugo ikada učinio, ne može biti gore od toga, i sve drugo zlo što će ga ikada učiniti, bit će samo ponavljanje te tragedije. Tu, gdje su najizrazitije postojale sve značajke grijeha i gdje je patnja bila sasvim nezaslužena, pobjeda zla bila je najpotpunija.

Kad bi grijeh mogao naći kakav razlog za svoju mržnju na Boga, zločin bi bio manje gadan. Ali njegovi neprijatelji nisu mogli naći na njemu nikakve mane, osim njegove sveobuhvatne dobrote.

A upravo dobrotu grijeh ne može podnositi, jer ona mu je stalan prijekor. Zao čovjek uvijek mrzi dobroga. Prava bezumnost osude našega Gospodina - jer je čak i Pilat priznao da nalazi toga čovjeka nedužnim - bila je ogledalo anarhije grijeha.

Grijeh je odabrao mjesto za borbu, postavio sprave za mučenje, utjecao na sunce, raspalio svjetinu, i odlučio se za smrt božanskog života.

Nije mogao odabrati boljega načina da otkrije svoju narav. Nije htio imati Boga na zemlji, pa Mu je podigao križ iznad zemlje.

Grijeh nije želio nikakvih pastirskih poziva na obraćenje, i tako je njega prikovao na drvo. "K svoji-

ma dođe, a oni ga ne primiše. Ostavili su ga pri rođenju: oni će ga i sada ostaviti kod smrti." Tako će grijeh doseći svoj najsavršeniji izraz, jer je grijeh ostavljanje Boga od strane čovjeka.

Ali Spasitelj je na križu ne da siđe, da porazi, nego da otkupi od grijeha. Kako bi bolje mogao dati zadovoljštinu za grijeh nego uzimljući na sebe jednu od njegovih najgorčih posljedica?

Kako je grijeh ostavljanje Boga od strane čovjeka, On hoće sada osjetiti njegovu posljedicu: ostavljanje čovjeka od strane Boga. To je značenje *četvrte riječi*, izrečene u času kad je tama poput gube prekrila Kalvariju: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?"

Čovjek je odbacio Boga. Naš je Gospodin htio to odbacivanje osjetiti u samome sebi. Čovjek se okrenuo od Boga; On, u kome je božanska narav hipostatički sjedinjena s čovječjom, hoće sada tu strašnu bol rastanka, kao da bi On sam bio krivac. Sve je to bilo promišljeno. On je sam od sebe davao svoj život, iako su oni mislili da Mu ga uzimlju.

On se pristao poistovjetiti s čovjekom, pa sada donosi odluku da ide tim putem do kraja i da uzme na sebe strašnu osamljenost grijeha. Njegova bol zbog ostavljenosti, izražena u ovoj ČETVRTOJ RIJEČI, bila je dvostruka: ostavljenost od čovjeka i od Boga.

Čovjek ga ostavlja, jer On odbija zanijekati svoje boštvo; Bog ga prividno ostavlja, jer on želi izmaknuti božanskoj utjesi, da bi okušao gorki talog grijeha, kako bi čaša grijeha bila iskapljena.

Kao simbol ovoga dvostrukog ostavljanja od strane neba i zemlje, njegov križ lebdi između njih, ali sjedinjujući ih prvi put otkako je Adam ostavio Boga.

Nitko od nas ne zna dublje značenje toga vapaja; nitko ne može znati. Samo On, bezgrešan, može znati krajnju grozotu grijeha, koji je to prouzročio.

Mi znamo da je u tom času On dopustio sebi da osjeti samoću i ostavljenost prouzročene grijehom. I baš njegov vapaj dokazuje, premda Ga ljudi ostavljaju, da ga oni ipak nikad potpuno ne napuštaju, jer čovjek se nikad ne može potpuno otresti Boga, kao što se ne može odreći ni svoga podrijetla.

Zbog toga je njegovu vapaju ostavljenosti prethodio vapaj vjere: "Bože moj, Bože moj!" U tom vapaju bila je sažeta osamljenost svakog grešnog srca koje je ikada živjelo.

Pa ipak, u svemu tome bila je i božanska nostalgija osamljena bezbošca - koji kaže da nema Boga - da ipak pod zvjezdanim nebom vjeruje u njegovu moć.

Takva je i osamljenost otpalih katolika, koji su ostavili Crkvu ne radi razloga, nego radi stvari, i koji poput rasipnih sinova maštaju o sreći slugu u kući očinskoj.

Takva je i osamljenost neprijatelja vjere, koji svojom ogorčenošću svjedoče stvarnost religije, jer nitko ne mrzi opsjene.

I osamljenost pesimista, koji se tuže na zlo u svijetu, ali samo zato što sve čvršće vjeruju u stvarnost Pravde.

I osamljenost grešnika, koji mrze sami sebe jer mrze krepost.

I osamljenost ljubitelja svijeta, koji žive bez religije, ne što bi je nijekali, nego jer se "silno boje da imajući njega, neće moći imati ništa drugo povrh toga".

Upravo to nuka čovjeka da se pita postoji li stvarno ijedan grešnik koji je tako daleko otišao niz mračne i

maglovite hodnike te je zaboravio da je ostavio svjetlo. Riječi na križu kao da nam odgovaraju na to pitanje.

Samo se Neizmjerni može neizmjerno mrziti i neizmjerno ljubiti. To je razlog što su grešnici razapeli našega Gospodina, i što je razapinjanje stvorilo svece. Naš Gospodin je neizmjerni Bog. Nama je teško shvatiti strahotu grijeha, ali ako je ne možemo vidjeti s obzirom na smrt presvetog Jedinca Božjega, onda nam se ne može pomoći.

Istina je, dok god traje grijeh, traje i razapinjanje. Klodvig, franački kralj, slušajući prvi put povijest razapinjanja, rekao je: "Da sam ja bio tamo sa svojom vojskom, to se nikada ne bi bilo dogodilo." Ali činjenica je da je Klodvig bio tamo. Bila je tamo i njegova vojska. Bili smo i mi.

Ja vidjeh Sina Božjega na prolasku,
Okrunjena trnovom krunom.
"Zar, Gospodine, nije svršeno", rekoh,
"Zar svoj tjeskobi nije kraj?"
On baci na me tužni pogled svoj:
"Zar ti ne razumiješ?
Gle, svaka je duša Kalvarija
I svaki grijeh je križ."
(Rachael A. Taylor).

Kako nam naše tijelo izgleda bliže od duše, skloni smo vjerovati da je patnja veće zlo od grijeha. Ali tomu nije tako. "Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo... nego se radije bojte onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu."

Tako su u razapinjanju stvarnost grijeha i ideja pakla dovedene u međusobnu vezu. Križ dokazuje da je život prepun potresnih problema; da je grijeh tako strašan te je samo Bog mogao po pravednosti dati potpunu zadovoljštinu za njega, postavši čovjekom.

Ako je grijeh božanski Život stajao smrti, onda odbijanje otkupljenja ne može značiti ništa manje nego vječnu smrt ili pakao.

Život dakle nije pusti doživljaj; on je drama, koja u sebi nosi zametke vječnoga života i vječne smrti. Oni koji bi htjeli Pravednost lišiti pakla, htjeli bi lišiti Krista njegova križa.

Kad bismo bili samo životinje, naše bi odluke nestajale zajedno sa svojim izvršenjem. Ali budući da su naše misli privezane uz istinu, koja je nepromjenljiva, i naše su odluke zabilježene na popisu Savršene Dobrote, koja je vječna.

Ako u svom poslovanju uzimamo iz registra blagajne cedulju na kojoj su pribilježeni svi primici i izdaci dana, zar ćemo biti toliko nerazumni pa vjerovati da će se nama, koji živimo po takvom redu, upravljati na neki drugi način?

Zašto dakle da na koncu našega rada na zemlji božanski knjigovođa ne nađe u našim savjestima ubilježen odgovor na pitanje je li naš život bio neuspjeh ili uspjeh? Ili gubimo svoju dušu ili je nalazimo; ili živimo ili umiremo.

I ako takav usud ne dolazi na koncu našega života, onda je križ poruga i život isprazност. Ali vidjevši kako se visoko možemo dići i kako nisko možemo pasti, možemo razabrati vrijednost svojih odluka - opasnost bezbrižnosti i blagodat čestitosti.

Jedan pisac piše ovako: "To su kukavice, koji bi nas htjeli odgojiti u uvjerenju kako smo stvoreni da ostanemo kod kuće u povojima, zaštićeni od svježega zraka i svake pogibelji. Oni bi nas htjeli učiniti mekušcima i mazama, nesposobnima za vrtlog života. To nije muževan život, nego njegova bijedna travestija. Sve što je plemenito u nama, buni se protiv razmaženosti i izbjegavanja svakoga rizika i vratolomije. Nama je potreban poziv na polubožansku smionost, koja se u svima nama krije, izazov da radi ljubavi riskiramo sve što imamo. Zamislite čovjeka rođena od žene koji se tromo vuče na starom kljusetu, ili uvaljena u limuzinu, a trebao bi osvojiti zemlju i samoga sebe i učiniti se podatnim za božansku ljubav? Meni je dojadilo ovo omalovažavanje visokih zadataka; tražim da se svijetu vrati pakao." (M.C.D. Arcy S. J., The Pain of This World, str. 129).

I ako ga se ne vrati svijetu, ljudi će reći: koliko god se mi pokvarili, na koncu će s nama sve biti dobro.

Ali tako dugo dok pakao ostaje, mi imamo jedno mjerilo po kojem se zlu može suditi, po kojem se može mjeriti onima koji nogama gaze ljudsku i Božju ljubav, po kojem se mogu vagati oni koji kušaju istisnuti Boga sa zemlje, koju je On stvorio.

Ako netko želi znati vlastitu vrijednost, neka pogleda čovjeka na križu. Tu Ljubav stoji razapeta! Ako je razapeo Ljubav, onda je bez ljubavi; a biti bez ljubavi, to je pakao!

Ako razapinje svoj niži ja, da bude sličan Kristu, onda je u ljubavi, a biti u ljubavi i s Ljubavlju, to je nebo.

Dragi Spasitelju, otvori nam oči da vidimo kako je zaboravljanje strahote grijeha početak naše propasti. Odveć smo skloni financije, ekonomiju i trgovačke vage okrivljavati za svoje nevolje i jade; olako zaboravljamo da su sve to simptomi naše pobune protiv TVOG BOŽANSKOG ZAKONA.

Pobunivši se protiv Tebe, svojega Stvoritelja, stvorenja su se digla jedno protiv drugoga, pa se svijet pretvara u veliku grobnicu mržnje i zavisti.

Rasvijetli nas, Gospodine, da uvidimo kako se upravo grijeh ukrutio u tvoje čavle, spleo u Tvoje trnje, stvrdnuo u Tvoj križ.

Ali daj također te uvidimo, ako si Ti uzeo križ za nas, da onda moramo biti vrijedni spasenja; jer ako je križ mjera našega grijeha, onda je raspelo zalog našega otkupljenja po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

POTREBA REVNOSTI

"Žedan sam!"

Peta riječ s križa

Četvrta je riječ patnja duše bez Boga; peta riječ - patnja Boga bez duše. Povik "žedan sam" ne odnosi se samo na tjelesnu žeđu.

To je njegova duša gorjela i njegovo srce bilo u vatri. On je žeđao za ljudskim dušama. Pastir je bio sam bez svojih ovaca; Stvoritelj je čeznuo za svojim stvorenjima; Prvorođenac je tražio svoju braću.

Čitav svoj život On je tražio duše. Ostavio je nebo da ih nađe među trnjem; malo je značilo što su od trnja napravili za njega krunu, ako je On mogao naći i samo jednu koja se izgubila.

On je rekao da je došao "ne da pozove pravednike, nego grešnike", i njegovo je srce sada žeđalo za njima više no ikada. On nije mogao biti sretan dok svaka ovca i svako janje nisu u njegovu toru. "I druge ovce imam, koje nisu iz ovoga ovčinjaka: i njih mi valja dovesti ... i bit će jedno stado i jedan pastir."

Bol je bila u njegovoj žalobnoj pritužbi za života: "Vi nećete doći k meni", ali sada je bila tragedija u zadnjem poviku: "Žedan sam!"

Po svoj prilici nije u ona tri sata otkupljenja bilo nijednog časa u kojem bi naš Gospodin više trpio nego u ovom. Tjelesne boli nisu ništa ispoređene sa smrtnim tjeskobama duše.

Davanje života za njega nije značilo tako mnogo, jer ga je zapravo On sam od sebe davao. Ali da ljudi prezru njegovu ljubav - to dostajalo da mu slomi srce.

Nama je teško shvatiti svu oštrinu te boli, jer nitko od nas ne ljubi dovoljno. Mi nemamo sposobnosti za ljubav kakva je njegova, pa nikad ne možemo osjetiti toliki gubitak kad nam se ljubav uskrati.

Ali kad se našim neznatnim malim srcima koji put uskrati ljubav za kojom čeznu, onda izdaleka naziremo što se moralo događati njegovu velikom srcu.

Vjerna i odana žena kojoj je smrt ugrabila muža, majka koju sin neće da posjeti i usreći u njezinim staračkim danima sinovskom privrženošću, prijatelj kojega izdao onaj za koga je sve žrtvovao - svi oni proživljuju najjaču i najgorču od svih ljudskih boli: smrtnu tjeskobu zbog neuzvraćene ljubavi. Takve žrtve mogu umrijeti, pa stvarno i umiru, od slomljena srca.

Ali što je ljubav ljudi jednoga prema drugome u usporedbi s ljubavlju Boga prema čovjeku? Ljubav što ju ljudsko srce osjeća, umanjuje se umnožavanjem objekata njegove ljubavi, kao što velika rijeka gubi od svoje punine kad se dijeli u malene rijeke.

Ali kod Boga ljubav nipošto ne opada s povećanjem broja objekata, slično kao što glas ne gubi od svoje snage ako ga tisuću ušiju sluša.

Svako ljudsko srce može ponovo potpuno slomiti njegovo Presveto Srce; svaka duša nosi u sebi mogućnost da ga iznova razapne. Nitko ne može ljubiti koliko naš Gospodin: stoga nitko ne može ni toliko trpjeti.

Tomu treba nadodati činjenicu da je njegov neizmjerni Um vidio u tom času sva nevjerna srca koja će ikada živjeti do kraja vremena; sve koji će ga poput Jude slijediti i zatim izdati; sve koji će pasti i odbiti

njegovu pomoćnicu ruku; jednom riječi, sve koji će prolaziti pokraj njegova križa i zaustaviti se samo da s krvnicima bace kocke za njegove haljine, dok će nedaleko odatle, koliko bi se kamenom moglo dobaciti, stajati zgoditak toliko dragocjen da bi zasluživao da za njega na kocku stave i same svoje živote.

Taj pogled na nezahvalne ljude obnovio je smrtnu tjeskobu s Maslinske gore i prouzročio njegovu smrt. On je umro od žeđe u pustinji ljudskih srdaca!

Iz *pete riječi* mi izvlačimo ovu veliku pouku: potrebu da i mi ljubimo svoju ljudsku braću, kao što Gospodin ljubi nas.

Ako je Isus Krist žeđao za dušama, zar ne mora i kršćanin žeđati? Ako je On došao baciti oganj na zemlju, zar ne mora kršćanin biti obuhvaćen tim ognjem? Ako je On došao da nam donese sjeme života, nije li potrebno da to sjeme donese plod? Ako je On zapalio svjetlo u našim dušama, zar da mi ne budemo rasvijetljeni? Nije li nas On pozvao da budemo njegovi apostoli i poslanici, kako bi se produžilo njegovo Utjelovljenje stalnim davanjem božanskoga kroz ljudsko?

Prema tome kršćanin je čovjek kojemu je naš Gospodin predao druge ljude. On lomi kruh siromasima preko naših ruku, On tješi bolesnike kroz naša usta, On pohađa patnike na našim nogama, On gleda žetvena polja našim očima, i On sabire snopove u svoje vječne žitnice našim trudom.

Biti dostojan kršćanskoga imena znači, dakle, žeđati za širenjem božanske ljubavi; i ako ne budemo žeđali, nećemo biti ni pozvani da sjednemo na gozbu ljubavi.

Krune će se podijeliti samo pobjednicima, i kalež vječnoga vina samo žednima.

Katolik koji ne nastoji oko širenja svoje vjere, parazit je na životu Crkve; tko ne pripasuje svoje bokove za apostolat, odriče se svoga sjedišta kod uzvišenoga stola kršćanstva; tko ne donosi ploda, sličan je posječenu drvetu na putu, koje sprečava marš Božje vojske. Tko nije osvajajući duh, taj je otpadnik.

Baklja nam je vjere dana ne da zabavljamo njome svoje oči, nego da upaljujemo baklje svojih bližnjih. Ako mi ne gorimo i plamtimo za Božju stvar, led će prekriti zemlju i to će biti kraj, jer "kad dođe Sin čovječji, hoće li On naći vjere na zemlji?"

Mjerom je našega apostolata žar naše ljubavi. Ljudsko srce rado govori o predmetu svoje ljubavi i drago mu je čuti kad se taj predmet slavi.

Ako mi ljubimo svojega Gospodina, onda ćemo rado govoriti o njegovoj svetoj stvari, jer "iz punine srca usta govore". Oni koji posjeduju takvu ljubav, nikad se ne izgovaraju, da nemaju prigode.

Naš je Gospodin rekao: "Žetva je doista velika, ali je poslenika malo."

Revnu je kršćaninu svaka zemlja misijska; svaka gozbena dvorana - Šimunova kuća, gdje se može naći druga Magdalena; svaki brod - Petrova lađa, odakle se mogu spustiti mreže spasenja; svaka gradska ulica puna svijeta drugi je Tir i Sidon, gdje psići što jedu mrvice s gospodareva stola mogu biti nagrađeni za svoju vjeru; i svaki je križ prijestolje gdje razbojnici postaju dvorjanici.

Ima takvih koji bi htjeli uništiti svaki trag Spasiteljevih nogu s lica zemlje. Ima takvih koji bi htjeli po-

noviti razapinjanje Krista, mrzeći one koji navješćuju njegovu ljubav; bezbožnici danas više ne skrivaju sramotu svojih grijeha, nego nastoje i druge učiniti sebi sličnima, da bi našli utjehu u zajedničkoj propasti.

Ali to nisu razlozi da kršćani odu u katakombe i prepuste zemlju Kainovoj rasi. Dokle god ti neprijatelji božanske ljubavi žive, mogu se kupiti božanskom milošću i potencijalna su djeca kraljevstva Božjega. Oni su naša povoljna prilika.

Naš je Gospodin žeđao za njima, pa i mi moramo za njima žeđati i dovoljno ih ljubiti da ih pokušamo spasiti.

Jedno je sigurno, mi nismo pozvani biti kršćani da bismo ih osudili, nego spasili, pa da svi ljudi budu veliko otkupljeno čovječanstvo i Krist njegovo presveto Srce.

Neki će se uvijek opirati, ali ne postoje izgubljeni slučajevi.

Ne smijemo nikad zaboraviti da svaki čovjek želi biti sretan, a on to ne može biti bez Boga. Pod površinom svakoga srca, duboko dolje u tajnim naborima, silna je težnja za onim radi čega je stvoreno, kao što i ptica u kavezu uvijek zadržava svoju želju za letenjem.

Kao što je Sveti Otac rekao: "Ispod pepela ovih izopačenih života uvijek se mogu naći iskre koje se dadu raspiriti u plamen". Čak ni oni koji mrze religiju, nisu je nikad stvarno izgubili; inače je ne bi toliko mrzili. Žestina njihove mržnje dokaz je za stvarnost onoga što mrze. Da su oni stvarno izgubili religiju, ne bi trošili svu svoju energiju u nastojanju da i svi drugi to izgube; čovjek koji je izgubio sat, ne ide naokolo druge nagovarajući da i oni izgube svoje satove.

Kako je mržnja samo uzaludan pokušaj podcjenjivanja, mi ne smijemo smatrati da su oni izvan dosega evanđeoske pouke. Oni uvijek mogu biti obraćeni, pa i u posljednjem času, kao onaj razbojnik, ili kao Arthur Rimbaud. To je bio čovjek koji je za života u spisima strašno pogrđivao Krista; čovjek kome najveća slast bila svakoga tko bi mu govorio o Bogu i Gospi, opiti, s namjerom da ga izgrdi pa čak i fizički zloupotrijebi. On je čak uživao u tome da slomi srce svojoj majci, kojoj je ovako pisao: "Srećom je ovaj život jedini; to je očigledno po tome što čovjek ne može zamisliti neki drugi život dosadniji od ovoga."

Tada je nadošao njegov konac, koji nam je opisao François Mauriac svojim jezikom: "Sada zamislite jedno ljudsko biće koje ima veliku otpornu snagu, koje je veći umjetnik od mene, i koji mrzi ovo ropstvo.

Zamislite jednu narav razdraženu i ozlojeđenu do ludila zbog ovoga misterioznoga ropstva i na koncu izručenu neograničenoj mržnji prema križu.

On pljuje na taj znak, koji ga vuče za sobom, i uvjerava samoga sebe da veze što ga uza nj vežu, nipošto neće moći izdržati protiv metodičnog i planskog izopačivanja njegove duše i srca.

Tako on njeguje blasfemiju i usavršuje ju kao neku umjetnost i učvršćuje svoju mržnju na svete stvari oklopom podrugljivoga prezira.

Tad najednom, iznad tog strašnoga blaćenja, diže se glas žaljenja i preklinjanja; to je jedva jedan vapaj i čim je on do neba dopro, odmah su ga zaglušile grozne poruge i đavolski smijeh.

Dokle god ovaj čovjek bude dovoljno snažan, on će vući ovaj križ, kao zatvorenik svoje okove, ne mire-

ći se nikad s njime. On će tvrdokorno ustrajati na tome da nosi ovo drvo po svim putevima svijeta. On će birati sve zemlje vatre i pepela, koje su najpogodnije da ga unište.

Pa ma koliko postao križ težak, on neće ugasiti njegove mržnje, sve do sudbonosnoga dana, prekretnice u njegovu usudu, kad će konačno posrnuti pod težinom drva i pod njegovim tjeskobnim zagrljajem.

On se još previja, trza i tada ponono pada, rigajući zadnju blasfemiju. Sa svoga bolesničkog kreveta on iznosi strašne optužbe protiv redovnica koje ga njeguju; on postupa s anđeoskom sestrom kao kakav luđak i idiot, i tada se on napokon prelama. To je čas zabilježen od cijele vječnosti.

Križ, koji ga je potezao kroz trideset i sedam godina i kojeg se on odricao i na koji je pljuvao, pruža mu svoje ruke, umirući čovjek baca se na nj, pritište ga na se, priljubljuje se uza nj, grli ga; obuzet je tihom sjetom i nebo je u njegovim očima. Čuje se njegov glas: “Sve mora biti pripravljeno u mojoj sobi, sve mora biti uređeno. Kapelan će se vratiti sa sakramentima. Vi ćete vidjeti. Sad će donijeti svijeće i traku. Svuda mora biti bijelo platno ...”

Ne! Religija nije opijum naroda. Opijum je pilula za dezertere, koji se plaše suočiti se s križem, opijum na trenutak omogućuje da se izbjegne nebeskom Lovcu, koji progoni ljudsku dušu.

Religija je naprotiv eliksir, koji tjera dušu k neizmjernom cilju, za koji je stvorena. Religija ispunjuje najdublje čežnje.

Najveća od svih žeđa jest ona neuzvraćene ljubavi - ispružena ruka koja nikad ne hvata; raskriljene ruke

koje nikada ne grle; ruka koja kuca na vrata što se nikad ne otvaraju. Te potrebe zadovoljava religija, upućujući čovjeka da manje misli na svoje prolazne želje, a više na svoju posljednju želju.

Njegove su prolazne želje mnogobrojne i nestalne; čas zlato, zatim jelo, onda naslada. Ali njegova je posljednja želja jedinstvena i postojana - potpuna sreća u vječnoj radosti i miru. Naša je dužnost voditi ljude do ispunjenja te želje. Oni koji mrze religiju, traže ju; oni koji krivo osuđuju, ipak traže pravdu; oni koji poremećuju red, traže novi red; čak oni koji psuju Boga, klanjaju se, doduše vlastitim božanstvima - ali ipak klanjaju.

S izvjesnih gledišta svi su oni zarobljenici Božje Ljubavi; oni brkaju željice sa Željom, strasti s ljubavlju.

Svi oni žive u sjeni križa, svi oni žeđaju za izvorom božanske Ljubavi. Njihove su usne načinjene da piju - i mi ne smijemo odbijati dodati im čašu.

PLANIRANI SVEMIR

"Svršeno je!"

Šesta riječ s križa

S obzirom na nezasluženu patnju pravednika, na nezasluženo blagostanje bezbožnika, na bijedu milosrdnih, na uživanja grešnika, mnogi običavaju postavljati pitanje je li ovaj svijet planski uređen ili je igračka slučaja.

Na to pitanje ne bi se moglo odgovoriti u ovom životu, da se nije sama Dobrota spustila na ravan svjetskih jada, promišljeno i namjerno. Pa kad najbolji silazi do najgorega, te to odgovara njegovu planu i cilju, onda ni jedan čovjek ne treba nikada gubiti nadu.

Ako se čovjeku koji ne zna ništa o elektricitetu, kaže da će neki učenjak u malom laboratoriju proizvesti udar struje jači od groma, taj se čovjek neće plašiti rezultata, dokle god je siguran da učenjak zna što radi.

On zaključuje, iako sam ne poznaje narav elektriciteta, da je učenjak poznaje. Ako dakle učenjak izaziva u maloj sobi vatru, koja je inače uništavajuća, to mora da je stoga što on zna kako će kontrolirati njzinu silu. Drugim riječima, on ima plan ili cilj.

Na sličan način, ako Bog, koji je mogao izbjeći ljudskim kušnjama i nevoljama, ipak slobodnom odlukom silazi do čovjeka, uzima njegovu narav i sjedinjuje ju sa svojom božanskom, pa onda otvorenih očiju i s punim spoznanjem ljudske opačine ulazi u svijet i čak ga uzima u zagrljaj, onda se to mora poklapati s njegovim božanskim osnovama.

Naš Gospodin nije naslijepo ulazio u svijet, koji je bio kadar razapeti krepost, kao što vi i ja ulazimo u nepoznatu šumu. On je došao u njega kao što dolazi liječnik u bolnicu, dobro znajući kako će liječiti bolest.

Njegov je cijeli život bio unaprijed zacrtan, njemu se ništa nije dogodilo nenadano: on je imao moć nadvladati, ali se nije služio tom moći, ma koliko bio izazivan, dokle god sam to nije htio.

Ta božanska spoznaja objašnjava njegov odgovor Mariji i Josipu, kad mu je bilo istom dvanaest godina: "Zar niste znali da ja moram biti u onom što je Oca mojega?" Tu On već govori o planu, i to baš o planu koji je na nebu napravljen.

To objašnjava i njegova mnoga proroštva, koja se odnose na njegovu smrt, njezino vrijeme, mjesto, okolnosti, i objašnjava ono njegovo gotovo nestrpljivo nastojanje da je ostvari. "Krstom mi se krstiti i kakve li muke za me dok se to ne izvrši."

Smrt dakle njemu nije bila zapreka, kao Sokratu, kojemu značila samo nepoželjan prekid njegova naučavanja. Smrt je za našega Gospodina bila cilj, koji je On tražio, vrhovna meta njegove misije na zemlji.

Svatko drugi tko je ikad došao na svijet, došao je živjeti. Naš je Gospodin došao umrijeti. Ali smrt sa svojim udarcima i suzama nije imala doći na njega u nepredviđenom času.

Mnogo puta za svoga života, kad su ga neprijatelji tražili da ga ubiju, On bi govorio da njegov čas još nije došao. Kad je "čas", što ga je On odredio, došao, odbio je od neba i zemlje pomoć da ga odgodi ili mu izmakne.

On je odbio je pomoć neba. Ta nije li rekao: "Zar misliš da ne mogu moliti Oca svojega i On bi mi odmah poslao više od dvanaest legija anđela?" Odbio je pomoć zemlje, jer On je rekao Petru: "Stavi mač svoj u korice!" Njegovi neprijatelji nisu došli k njemu, nego On k njima, govoreći: "Ovo je vaš čas, čas tmine, kad vam ja dopuštam da činite sa mnom što vas je volja; čas kad bih ja mogao okrenuti leđa patnjama čovječanstva, ali umjesto toga ispijam kalež gorčine sve do samog taloga." On, "koji umjesto određene sebi radosti podnese križ."

Tjelesnu patnju, duševnu tjeskobu, gorko razočaranje, krivi pravorijek pravde, izdaju pravoga prijateljstva, sudsko izobličavanje čestitosti, i nasilno otrgnuće od majčine ljubavi - sve je to On uzeo na sebe slobodno i promišljeno.

I tada, tri sata nakon razapinjanja, preletjevši mišlju sva starozavjetna proroštva izrečena o sebi, i proroštva što ih je sam o sebi izrekao, i vidjevši da su sva ispunjena i da je zadnji potez na platnu njegova života povučen i da je model dogotovljen, On izusti svoju šestu riječ - riječ trijumfa: "Svršeno je."

Taj je povik značio: ovo je planirani svemir. Patnja pristaje u nj. Inače bi je On odbio; Križ pristaje u nj, inače ga On ne bi bio prigrlio. Trnova kruna pristaje u nj, inače je On ne bi nosio.

Ništa nije bilo slučajno; sve je bilo predodređeno. Djelo njegova Oca bilo je dovršeno, plan izveden.

Puno značenje plana objavljeno je istom tri dana kasnije, kad je Sjeme, što je palo na zemlju, ustalo na novi život. To je onaj plan što ga je naš Gospodin

spomenuo učenicima u Emausu: "Zar nije morao Krist trpjeti i tako ući u slavu svoju?"

Drugim riječima, ako u našim životima ne bude Velikoga Petka, neće nikad biti ni Uskrsne Nedjelje; ako ne umremo ovome svijetu, nećemo živjeti u budućem; ako ne bude trnove krune, neće nikada biti ni aureole; ako ne bude križa, neće nikada biti ni praznoga groba; ako ne izgubimo svoga života, nećemo ga ni naći; ako nismo razapeti s Kristom, nećemo ni uskrsnuti s Kristom.

Takav je plan i o našem izboru ovise vječni rezultati. Naš stav prema neizbježnu križu određuje našu vječnu sudbinu, dobitak ili gubitak.

Pa iako plan izgleda težak, on nije nerazuman, jer naš Gospodin nije tek rekao da ga slijedimo - On je prvi prošao tim putem. Mi možemo slijediti njegove stope iz tamne šume svojih patnja, ali ne možemo reći: On ne zna, što znači trpjeti.

On je prvi trpio, da nas nauči kako treba podnositi trpljenje. Nije rekao: "Idite križu", nego: "Dođite, slijedite mene". Budući da je bio Bog, znao je da ljudi neće ići naprosto jer im je tako rečeno, ali će slijediti, ako im se dadne primjer.

Naš je Gospodin upotrijebio protivštine života da nas otkupi, mi moramo iskoristiti te iste protivštine da primijenimo plodove otkupljenja. Njegov je plan dovršen, jer On sada uživa slavu. Naš plan nije još dogotovljen, jer mi još nismo spasili svojih duša.

Ali sve što radimo, mora biti upravljeno prema tome najvišem cilju, jer "što koristi čovjeku ako cijeli svijet zadobije, a izgubi svoju dušu"? Nije li to razlog

što u Božjem planu svemira patnja općenito dolazi na kraju umjesto na početku? To je činjenica.

Mladost je puna nada, zrela dob je natovarena brigama. Raj je stajao na početku ljudske povijesti, a sedam čaša srdžbe doći će na koncu. Anđeli su pjevali prilikom rođenja Isusa Krista, ali su njegovi krvnici psovali prilikom njegove smrti.

Pa i u religiji izgleda da najveće duhovne radosti dolaze kod ređenja, kod dobivanja koprene, kod obraćenja, ili kod sklapanja braka. Čini se da kasnije Bog usteže svoju slatku utjehu - kao što ni majka odraslo dijete ne zamamljuje bombonima - kako bi nas naučio da moramo hodati na vlastitim nogama i raditi za radosti života iza groba.

Kao razumna bića mi moramo pitati zašto patnja, žalost, razočaranje i briga dolaze, kako se čini, u predvečerje života. Izgleda da je prvi razlog taj da nam u pamet dozovu kako zemlja nije raj, te da se život, istina i ljubav, za kojima čeznemo, ne mogu naći ovdje dolje. Kao što je Abrahamu bilo rečeno neka izađe iz svoje zemlje, tako, čini se, i nama govore gorčine života, da iziđemo iz samih sebe, da gledamo preko i prema gore za izvršenjem svoje zadaće.

Kao što zbog vatre dijete naglo trza ruku natrag, tako se zbog životnih tegoba i gorčina odvraćamo od zemlje. Bog nas, tako reći, sili da dovršimo svoj život, a ne da samo doživimo svršetak kao životinje, koje se dižu da jedu i onda liježu da umru.

Nadalje, Bog dopušta te križeve u sumraku našega života i zato da nadoknadi pomanjkanje naše ljubavi. Ako smo dali svoje mlade kosti svijetu, naše patnje nas podsjećaju da još možemo Bogu dati svoje suhe kosti.

Pribijanje na križ dalo je dobrom razbojniku lijepu prigodu da nadoknadi svoj manjak ljubavi i osposobilo ga je da jednim činom ljubavi zasluži nebo taj isti dan.

Vrlo mnogi od nas slični su svetom Augustinu, koji za grešnih ludovanja svoje mladosti običavaše govoriti: "Ja želim biti dobar, ali malo kasnije, Gospodine, a ne sada."

Vrlo često križ ima zadaću da nas prodrma, i tako vrati na pravi put, upravo kao što se i mnoge mehaničke naprave drmanjem ponovo dovode u red.

Životne potrebe i uzbuđenja u stanju su nas više no išta drugo uvjeriti kako nikada ne možemo naći sreće na zemlji; i kad bi se sreća ovdje mogla naći, ljudi ne bi tako općenito tražili Boga.

Kad bi se pojavilo igdje u prostoru
Neko utočište nama da se onamo sklonimo,
Naša bi se srca tamo utekla,
A ne k Tebi.

Jer mi smo se zalijetali protiv rešetaka stvorenja
Poput zasužnjenih orlova tražeći kroz velike svjetove
Barem jednu stopu tla da stavimo svoje noge
Gdje Tebe ne bi bilo.

Pa istom kad smo otkrili da ni na zemlji ni u zraku
Ni na nebu ni u paklu takvog čega nigdje nema
I da od Tebe nikamo pobjeći ne možemo,
Mi smo se utekli Tebi.

(Richard Trench).

Ova *šesta riječ* objašnjava tu začudnu činjenicu da mi u ovom životu posjedujemo više sposobnosti za patnju nego za uživanje.

Mi se možemo odati uživanjima, ali ako to činimo prekomjerno, dođe se do točke gdje se uživanja pretvaraju u patnju. Ona nas ne vode sve dalje i dalje k obilnijim elizejskim poljanama; naprotiv, okreću se protiv nas i ranjavaju nas. Čak i samo ponavljanje nekog užitka otupljuje užitak. Golicanje počinje smiješkom, a završava bolju.

Ali s patnjom stvar stoji drugačije. U trenutku žestoke boli mi osjećamo da ne bismo mogli podnijeti ako bi potrajalo samo jednu minutu dulje. Prolazi ta minuta i mi nailazimo na nove slojeve izdržljivosti. Ali nikada bol ne prelazi u užitak. Ni jedna zubobolja ne postaje nikada zabava samo stoga što traje tjedan dana.

A sada, zašto mi imamo veću sposobnost za bol nego za užitak? Stvarni je razlog ovo: ako proživljavamo svoj život kako je Bog odredio, bol ćemo ostaviti iza sebe na ovom svijetu i uživati vječno blaženstvo na drugom svijetu. Uživanje je ostavljeno za drugi svijet; zbog toga nas ono ovdje vara. Patnja nije u planu za drugi svijet; zato je mi ovdje možemo iscrpsti. Patnja postoji u budućem svijetu samo za one koji neće da je ovdje iscrpu u zamjenu za vječni život.

To nas dovodi do vrhovnog problema sretne smrti. Sretna je smrt remek-djelo. Naš je Gospodin radio na svom remek-djelu od vječnosti, jer je On "Janje ubijeno od početka svijeta". Mi moramo također raditi na našemu od početka, jer kamo drvo padne, ondje i ostaje.

U času smrti ništa nam neće biti od pomoći - osim Boga. Ako njega imamo, tada ćemo u njemu sve naći.

Stoga kršćanin nije nikada u punom posjedu svoga života sve do dana svoje smrti. Zato Crkva naziva smrtni dan "natalitia" - rođendan, dan rođenja za vječni život. Vječno progonstvo čeka samo one koji su zemlju učinili svojom domovinom.

Nijedno remek-djelo nije dovršeno u jednom danu. Umjetniku su potrebne godine da obrazuje svoj duh i ruku, i onda opet godine da isklеše tvrdi mramor i napravi kip. Od svih remek-djela najveće - Sretna Smrt - mora se pripremiti praksom.

Kako umrijeti, učimo umirući - svojoj sebičnosti, oholosti, zavisti, lijenosti, tisuću puta na dan. Na to je ciljao naš Gospodin kad je rekao: "Ako netko želi poći za mnom ... neka uzme svoj križ svakodnevno i neka me slijedi." Mi ne možemo dobro umrijeti ako se ne vježbamo u umiranju.

I tada, kad dođe vrijeme za zadnji udarac, bit ćemo vješti u tome i nećemo biti iznenađeni.

Naš toranj bit će dogotovljen, hoće li biti visok ili nizak, sporedno je. Glavno je da mi izvršimo plan što nam ga je Gospodin dao, da bismo, kako to kaže stara irska poslovica, "bili u nebu pola sata prije nego što đavo sazna da smo umrli".

VJEČNA SLOBODA

"Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj."

Sedma riječ s križa

"Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo ... nego onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu."

Kalvarija je umotana u te riječi našega Gospodina, jer je u njima izražena glavna borba svakoga života - borba za očuvanje naše duhovne slobode. Mi ne možemo služiti Bogu i mamonu; ne možemo spasiti život za sadašnjost i za vječnost; ne možemo uživati ovdje i u vječnosti; ne možemo biti sretni na oba svijeta; ili ćemo postiti na zemlji i gostiti se u nebu, ili se gostiti ovdje i postiti u vječnosti.

Da zadobijemo dakle svoju slobodu sa slavnim Kristom, mi ćemo podnositi zemaljsko ropstvo. Prava sloboda jest u tome da zadržimo svoju dušu za sebe, čak i ako bismo za to morali izgubiti svoje tijelo.

Nekad se ona može sačuvati lako, ali mogu doći prigode kad će biti potrebno žrtvovati i svoj život.

U životu nekog političara može doći čas kad će on, da sačuva svoju neovisnost, morati žrtvovati udobnost i utjecaj što se postižu mitom.

Na sličan način i svaki kršćanin dolazi u odsudnu priliku, gdje mora birati među vremenitim uživanjem i vječnom slobodom. Da bismo spasili svoje duše, mi se često moramo izlagati pogibelji da izgubimo svoja tjelesa.

Naš božanski Spasitelj našao se pred takvim izborom na Kalvariji, gdje je sačuvao slobodu svoje duše plativši to gubitkom svoga tijela. On se spustio u tjelesno ropstvo križa da bi očuvao dušu.

Svoje je veličanstvo predao vlasti svojih neprijatelja; svoje ruke i noge predao je na službu njihovim čavlima; svoje je tijelo podvrgao njihovu grobu; svoje je dobro ime izložio njihovim porugama; svoju je krv istočio podlažući se njihovu koplju; svoju je udobnost žrtvovao njihovu smišljenom mučenju; i svoj je život kao rob položio pred njihove noge. Ali svoj je duh održao slobodnim i očuvao ga za sebe.

On nije htio predati svoga duha, jer očuvavši svoju slobodu On je mogao natrag dobiti sve drugo, što je već bio predao u njihove ruke.

Oni su to znali, pa su stoga pokušali zarobiti i njegov duh izazivajući njegovu moć: "Siđi s križa pa ćemo Ti vjerovati."

Ako je On imao moć sići s križa, a ipak to odbio, onda nije bio raspeti kažnjenik, nego njihov Sudac na svojoj sudačkoj stolici i njihov kralj na svome prijestolju. Da je, imajući moć sići s križa, stvarno i sišao, bio bi podvrgnut njihovoj volji i tako postao njihov rob.

On je odbio činiti ljudske stvari - sići s križa. On je činio božanske stvari - ostao je tamo! Čineći tako, On je očuvao svoju dušu.

Stoga je mogao raditi s njom što je htio. Čitav svoj život činio je što je bilo po volji njegovu nebeskom Ocu; i sada je na samrti htio tako činiti.

Uzevši svoj duh, jer On je bio gospodar samoga sebe, posla ga natrag svome Ocu, ne s promuklim krikom bune, ni s tihim mrmljanjem stoičke strpljivosti, ni s drhtavim nesigurnim tonom Hamleta, koji debatira o "biti ili ne biti", nego s velikim, jakim, pobjedničkim glasom Jednoga, koji je bio slobodan ići

komu hoće, i htio je ići samo natrag kući: "Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj."

To je bila ona jedina nedohvatna, nepristupačna stvar u njegovu kao i u svakom drugom životu: DUH.

Mi možemo kovati gvožđe, jer je to materijal; možemo topiti led, jer ga možemo grijati svojom vatrom; možemo lomiti grane, jer ih možemo dohvatiti; ali ne možemo raspeti vjeru, rastopiti nadu, slomiti Ljubav, ubiti Pravednost, jer sve su to duhovne stvari i stoga izvan domašaja zarobljavanja.

U jednom višem smislu, duša je svakoga čovjeka posljednja i neosvojiva utvrda karaktera. Dok god on hoće zadržati svoj duh, nitko mu ga ne može uzeti, pa makar mu uzeli i život.

Taj duh čovjek može slobodno otuđiti ili prodati, npr. u ropstvo pijanstvu, ali on ostaje njegov tako dugo dok ga on želi zadržati.

Naš je Gospodin očuvao svoj duh slobodnim uz najstrašniju od svih cijena, da bi nas podsjetio kako čak ni strah pred razapinjanjem nije razlog da odstupimo od najslavnije od svih sloboda - moći dati svoju dušu Bogu.

Na nesreću, sloboda je izgubila vrijednost za moderni svijet, koji pod slobodom vrlo često razumijeva pravo da čini što god zaželi, ili odsutnost prisile. To nije sloboda, nego raspuštenost i vrlo često anarhija.

Sloboda ne znači pravo da činimo što nam se sviđa, nego što smo dužni činiti, da bismo postigli najviše i najplemenitije ciljeve svoje naravi.

Avijatičar je slobodan ne kad se ne obazire na zakon teže, jer to odgovara njegovoj mašti, nego kad mu se

pokorava u namjeri da ga svlada i da leti. Sloboda je dakle sredstvo, a ne cilj; ne grad, nego most.

Kad kažemo da želimo biti slobodni, samo se od sebe nameće pitanje: slobodni od čega? Slobodni od smetnje? Vrlo dobro, ali zašto? Jer želim putovati do određenoga mjesta, gdje imam posla. E, sad sloboda ima smisla. Ona uključuje spoznaju nekoga cilja ili neke namjere.

Ljudska narav ima jedan cilj, naime služenje ovim svijetom kao stepenicom do postignuća savršenstva naše osobe, što je uživanje savršene sreće.

Ali ako se mi nikada ne zaustavimo da se zapitamo zašto smo ovdje, ili kamo idemo, ili koja je svrha života, tada mi mijenjamo svoj pravac, ne idemo naprijed, niti smo slobodni.

Ako zaboravimo svoj stvarni cilj, onda cijepamo svoje živote u sitne, susljedne i nepotpune ciljeve, poput čovjeka koji se izgubio u šumi pa ide sad ovim, sad onim putem.

Kad bi on imao jednu udaljenu točku, recimo: crkveni toranj, bio bi slobodan, ili izići iz šume, ili ostati u njoj, i napredovao bi ako bi se primicao tornju. Tako je i sa životom: ako imamo određeni cilj, možemo napredovati prema njemu; ali je prava besmislica govoriti da napredujemo kad neprestano mijenjamo svoj cilj. Dok god model ostaje stalan, mi smo ga slobodni slikati, ali ako je model čas ruža, čas nos, tada je umjetnost ne samo izgubila svoju slobodu, nego i svoj užitak.

Ova *posljednja* i konačna *riječ* na križu opominje nas da naš Gospodin nije nikada ispustio iz vida svoj cilj! I zbog toga On je sve ostalo žrtvovao da bi saču-

vao svoju slobodu da ga postigne. Suvišna se prtljaga često mora odbaciti da bi se slobodno moglo pohitjeti u sklonište.

To je bio razlog što je naš Gospodin rekao onome bogatašu neka odbaci svoje vreće zlata jer će tako moći savršenije trčati trku vječnoga života. Naš je Gospodin odbacio sve, čak i svoj život.

Ali On ga je odbacio kao sjeme u zemlju i opet ga uzeo u svježini uskrsnuloga života uskrsne nedjelje.

Iz te žrtve njegova života u svrhu očuvanja svoga duha slobodnim za Oca, mi moramo naučiti ne dati se svladati od patnji, kušnji i razočaranja u životu. Opasnost je da, zaboravivši ideal, uznastojimo više oko spasenja svoga tijela nego duše.

Često prigovaramo osobama i stvarima da su indiferentni prema našim patnjama i bolima, kao da bi to bila najvažnija stvar. Mi bismo da priroda odgodi svoje uzvišene zadaće, ili da osobe napuste slijed svojih dužnosti, ako ne zato da nam služe u našim potrebama, a ono bar da nam olakšaju tegobe svojim simpatijama.

Zaboravljajući da je katkad djelo važnije od udobnosti, mi postajemo slični morskim bolesnicima, koji misle da bi brod morao stati, stotine putnika biti zadržane, a luka zaboravljena, samo da bi se njih poslužilo u bolesti.

Naš je Gospodin na križu mogao učiniti da sva priroda njeguje njegove rane, mogao je trnovu krunu pretvoriti u vijenac ruža, čavle u žezlo, svoju krv u kraljevski grimiz, svoj križ u zlatni prijesto, svoje rane u blistave dragulje, ali to bi bilo značilo ideal sjedinjenja s Ocem u njegovoj slavi, pretpostavljati ne-

posrednoj i privremenoj zemaljskoj udobnosti.

Tada bi svrha života bila manje važna od jednoga momenta u životu, sloboda njegova duha manje vrijedna od iscjeljivanja pomoću njegovih ruku, više ja rob nižega ja, a to je nešto što po zapovijedi moramo izbjegavati.

Bože ojačaj me da nosim sebe
Taj teret od svih najteži
Neotklonjivo breme brige.

Svi drugi su izvan mene
Ja zatvaram svoja vrata i njih izbacujem,
Buku, dosadu, tumaranje naokolo.

Ja zatvaram vrata za sobom,
I njih izbacujem, ali tko će izbaciti
Iz mene moje ja, od svega najgadnije?

Kad bih mogla odložiti samu sebe
I krenuti s olakšanim srcem
Putem s kojeg su sišli svi ljudi!
Bože otvrdni me proti meni samoj
Ovu strašljivicu s patetičnim glasom
Koja žudi za lagodnošću, i mirom, i uživanjem

Mene, moga najvećega izdajicu
Moga najhimbenijeg prijatelja,
mog smrtnog neprijatelja
Moju smetnju na svakom mome putu.

Ipak stoji Jedan, koji me može obuzdati
Može odvaliti s mene teret što me guši
Slomiti jaram i dati mi slobodu.
(Christina Rossetti).

Nema načina da se izbjegne ono jedino potrebno u kršćanskom životu, naime odluka hoćemo li spasiti svoju dušu i postići slavnu slobodu djece Božje ili nećemo. Raspinjanje završava, ali Krist trpi. Nevolje prolaze, ali mi ostajemo. Stoga ne smijemo nikada napustiti glavnu svrhu, spasenje svojih duša.

Napast će često biti silna i vremenita dobit izgledat će golema; ali u tim časovima mi se moramo sjetiti velike razlike između zamamnosti grešne naslade i privlačnosti svojega nebeskog određenja.

Prije nego postignemo grešnu nasladu, ona je privlačiva i zamamna. Nakon što je postignemo, ona je obratna. Nije bila vrijedna cijene; osjećamo da smo prevareni i da smo se prodali daleko ispod svoje prave vrijednosti, kao što je Juda osjećao kad je prodao Spasitelja za trideset srebrnika.

Posve drugačije stvar stoji s duhovnim životom. Dok ne postignemo usko sjedinjenje s Kristom i njegovim križem, taj nam život izgleda tako neukusan, tako protivan našoj naravi, tako težak i neprivlačiv; ali kad mu se predamo, daje nam mir i radost koji nadilaze svako shvaćanje. To je razlog što mnogi ostaju bez Krista i njegove radosti. Oni stoje tako daleko po strani da ga nikad ne upoznaju. S pjesnikom oni pitaju:

Zar moraš Ti, neizmjerni crtaču,
Pougljeniti drvo da uzmogneš crtati njime?

Mora li drvo biti podvrgnuto vatri prije nego što uzmognemo njime slikati kao drvenim ugljenom? Je li smrt uvjet života? Je li naporno učenje put do znanja? Zar su časovi dosadne vježbe put do glazbenoga zanosa? Moramo li mi izgubiti svoje živote da ih spasimo za vječnost? Da. To je odgovor.

Ali to nije tako teško kako izgleda, jer, po riječima sv. Pavla, muke se ovoga života ne mogu usporediti s budućim radostima. Koliko smo puta kao mala djeca, kad bi nam se slomile naše male igračke, pomišljali da se više ne isplati živjeti, jer je svemir ležao u ruševinama; i tada promatrajući pustoš, koja je izgledala tako beznadna, plakali bismo do iznemoglosti. Zar ne bi te nekoć tako strašne nevolje, koje su se sa zrelošću smanjivale do beznačajnosti, mogle poslužiti kao simbol neznatnosti naših današnjih tereta u usporedbi s veseljem koje nas očekuje u stanovima očinske kuće?

Samo se ne dajmo zavesti od onih koji kažu da ljudski život nema svrhe, i koji služeći se znanstvenim jezikom govore da je život sličan zapaljenoj svijeći, kad svijeća dogori, plamena nestane - takav je i konac svih nas.

Ali taj nam je znanstvenik zaboravio reći da svjetlo nije nešto u svijeći, nego nešto što iz nje nastaje; nešto što je spojeno s materijom, ali odvojivo i različno od nje. Jer čak i kad svijeća izgori, svjetlo se nastavlja širiti brzinom od 186 000 milja u sekundi, dalje od mjeseca i zvijezda, dalje od Vlašića i Andromedinih maglica, i to će činiti sve dok bude trajao svemir.

I tako, kad svijeća našega života bude dogorijevala, neka bi naša duša bila tako slobodnom očuvana da se poput plamena vine u vis prema Velikoj vatri, na kojoj je bila zapaljena, i da se ne zaustavi dok se njezino svjetlo ne sastane s nebeskim Svjetlom, koje je prije vjekova došlo na ovaj svijet kao njegovo Svjetlo da nas sve nauči te na kraju svojega zemaljskog putovanja reknemo, kao što je i On rekao na svršetku svoga: "Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj."

SADRŽAJ

Ja vidjeh Sina Božjega na prolasku,
Okrunjena trnovom krunom.
"Zar, Gospodine, nije svršeno", rekoh,
"Zar svoj tjeskobi nije kraj?"
On baci na me tužni pogled svoj:
"Zar ti ne razumiješ?
Gle, svaka je duša Kalvarija
I svaki grijeh je križ."

R. A. Taylor

Naslovnica: Ivan Juroš-Mili